

**Nie každá cesta do sveta je ako
z rozprávky
– obchodovanie s ľuďmi sa môže
týkať každého**

„Zunovalo sa vajcu na polici ležať
a pustilo sa do sveta....“¹

Azda všetci poznáme rozprávku o vajci,
ktoré išlo na vandrovku. V rozprávke vajce
zažije dobrodružstvá, ktoré sa skončia
dobro. Predstavme si však vajce, ktoré
vandruje do reálneho sveta....môže sa mu
prihodiť i toto:

„.....ide, ide, keď tu ho do kuchyne zavru,
doklady vezmú, deň i noc len riady
umýva, zbytky dojedá. Domov
z vandrovky by sa mu chcelo, len nevie
ako.... Nie každá cesta do sveta je ako
z rozprávky.“¹

Obchodovanie s ľuďmi sa môže týkať
naozaj každého. O obchodovaní s ľuďmi je
potrebné hovoriť otvorene a nahlas, lebo
len tak je mu možné predchádzať
a eliminovať ho. V čase letných prázdnin,
keď množstvo mladých ľudí cestuje za
sezónnou prácou do zahraničia, je téma
obchodovania s ľuďmi dokonca vysoko
aktuálna. Pre učiteľov etiky pripravilo
Informačné centrum na boj proti
obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu
kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej
republiky informácie, ktoré je možné veku
primeraným spôsobom zaradiť do
vyučovania etickej výchovy alebo náuky
o spoločnosti ešte pred začiatkom letných
prázdnin.

Celosvetovo je obchodovanie s ľuďmi tretí
najvýnosnejší nelegálny obchod po
obchode s drogami a zbraňami. Podľa
odhadov sa na ňom každoročne

¹ Text z animovaného spotu „Nie každá cesta do
sveta je ako z rozprávky“, Ministerstvo vnútra
Slovenskej republiky

medzinárodné organizované skupiny
obohatia o 110 miliárd eur. Napriek tomu
ide o vysoko latentnú trestnú činnosť. Veľa
obetí zostáva neodhalených a páchatel'ov
nepotrestaných. Vzhľadom na traumy,
ktorú obeť prežijú, sa zdráhajú o svojej
skúsenosti hovoriť.

Obchodovanie s ľuďmi je zločin, ktorý je
definovaný v § 179 Trestného zákona.
Páchatel'a takéhoto zločinu je možné
odsúdiť na najmenej štyri roky trestu
odňatia slobody, ale aj na doživotný trest
odňatia slobody, čo závisí od okolností
spáchaného skutku.

Definícia obchodovania s ľuďmi hovorí, že
ide o verbovanie, prepravu, odovzdanie,
prechovávanie alebo prevzatie ľudí pod
hrozbou alebo použitím násilia alebo iných
foriem donucovania, únosu, podvodu, ľsti,
zneužitia právomoci alebo zraniteľného
postavenia, alebo prijatia, alebo
poskytnutia platieb alebo prospechu na
dosiahnutie súhlasu osoby majúcej
kontrolu nad inou osobou s cieľom jej
vykorisťovania.

Aby bolo možné hovoriť o obchodovaní s ľuďmi, musia byť naplnené tri znaky popísané v definícii, a to:

1. **konanie**, ktoré spočíva vo verbovaní – zlákaní osoby, preprave osoby, odovzdaní osoby, prechovávaní alebo prevzatí osoby obchodníkom s ľuďmi,
2. za použitia **prostriedkov**, ktoré obchodníci používajú, aby z obete mohli koristiť, ktorými sú hrozba alebo použitie násilia alebo iných foriem donucovania, únos, podvod, lesť, zneužitie právomoci alebo zraniteľného postavenia, alebo prijatie, alebo poskytnutie platieb alebo prospechu na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou,
3. **za účelom** vykorisťovania, ako je vykorisťovanie iných ľudí na prostitúciu, alebo iné formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie, nútenej práce alebo nútenej služby vrátane žobrania, nútených sobášov a zneužívania na páchanie trestnej činnosti otroctva alebo praktík podobných otroctvu, nevoľníctva, odnímania orgánov, tkanív, či bunky alebo iné formy vykorisťovania.

Na ilustráciu obchodovania s ľuďmi možno uviesť dva modelové prípady, ktoré sa, žiaľ, stávajú aj v praxi.

Majka je mladé dievča, ktoré skončilo školu a nemá žiadnu prax. V regióne, kde žije, je náročné nájsť si dobre platenú prácu. Osloví ju známa osoba s tým, že v zahraničí si môže ľahko zarobiť ako servírka v reštaurácii. Cudzí jazyk poznať nemusí alebo jej postačia len základy. Žiadnu zmluvu spisovať nemusia, práca sa vybavuje u známych. Cestu do zahraničia jej uhradí a ubytovanie bude mať pre začiatok tiež zadarmo. Ponuka znie lákavo. Majka vycestuje autobusom a po dorazení na miesto ju čaká jej neznáma osoba, ktorá ju vezme do baru. Tu bude pracovať, ale dozvedá sa, že nie ako servírka. Bude baviť pánov a poskytovať im rôzne služby. Majku zatvorí do izby, odkiaľ ju už nikam nepustia. Keď to Majka robíť nebude, zbijú ju. Vezmú jej všetko, čo má. Aj doklady. Strážia ju. Majke sa rozplynú sny o výbornej a dobre platenej práci. Za to, čo musí robiť, žiadne peniaze nedostane.

Peter je mladý človek, ktorý chce cez leto zarobiť peniaze na brigáde v zahraničí. Osloví agentúru, ktorá uverejnila inzerát v miestnych novinách. Agentúra, ktorá hľadá osoby na zber ovocia, uvádza len

svoj názov a mobilné telefónne číslo. Peter na číslo zavolá a žena ho pozve na pohovor do kancelárie, ktorá agentúre zjavne nepatrí. Na mieste sa dohodnú na čase odchodu, Peter vie len to, kam ide a že bude zbierať ovocie. Peter odchádza už o dva dni. Pred cestou podpisuje krátku zmluvu. Cesta a ubytovanie prvý mesiac sú hrazené. Po príchode na miesto určenia Peter zisťuje, že bude bývať v maringotke bez vody a toalety s ďalšími desiatimi mužmi. Taktiež mu oznámia, že na poli s ovocím bude pracovať každý deň vrátane víkendov. Peter pracuje prvý mesiac, druhý mesiac a mzdu nedostáva. Podmienky na prácu sú zlé, na poli aj v maringotke ich stráži vždy nejaká osoba so psom. Zoberú mu doklady a mobilný telefón. Nemôže sa ozvať ani domov. Vyhrážajú sa mu zbitím. Keď sa domáha peňazí, je zbitý. V zmluve má predsa jasne uvedené, že za ubytovanie musí platiť 90 % svojich príjmov. Ostatné nedostane, lebo nepodáva dobré výkony. Peter sa nevie z tejto situácie dostať.

Obete, ktoré sú zobchodované, zažívajú prvotný šok po príchode na miesto výkonu práce, kde buď nerobia to, čo im bolo sľúbené alebo pracujú v katastrofálnych podmienkach, pričom k výkonu práce sú donucované pod hrozbou fyzického násilia, násilím, pod nátlakom alebo psychickým

terorom. Tieto osoby nemôžu svojvoľne opustiť pracovné prostredie a ich pobyt a pohyb je kontrolovaný, často sú zatvárané a uzamykané. K odpracovaným peniazom sa nedostanú alebo im je vyplatená len malá časť. Nemôžu komunikovať s ostatnými obeťami, ani so svojou rodinou. Poväčšine sú im odobraté aj identifikačné doklady. Obchodníci vytvárajú pri obetiach fikciu dlhu, či už za poskytnuté náklady na cestu a ubytovanie, ako zmluvné pokuty za nevykonanie práce podľa ich želania alebo za sumu, za ktorú boli kúpené. Obeť nie je schopná sa zo svojho dlhu vyplatiť. Takto môže byť obeť predaná obchodníkmi aj niekoľkokrát a zneužívaná mnoho mesiacov alebo rokov.

Obeť obchodovania s ľuďmi je ustráchaná a ak príde do kontaktu s úradmi alebo bankou, koná na základe usmernení a jej konanie kontroluje prítomná osoba. Mnohokrát, ak sa nachádza v zahraničí,

Riziko, že sa stanete obeťou obchodovania s ľuďmi, sa dá minimalizovať nasledovnými opatreniami **pred odchodom do zahraničia:**

- dobre si preverte agentúru alebo osobu, ktorá vám ponúka prácu v zahraničí. Základné informácie o agentúre, iné užitočné údaje a odporúčania získate aj na **bezplatnej Národnej linke pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818**,
- každá pracovná agentúra musí byť uvedená v zozname sprostredkovateľov zamestnania za úhradu, ktorý je dostupný na stránke úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (www.upsvar.sk). Podrobne sa informujte o činnosti agentúry, vypýtajte si referencie od jej klientov. Overte si adresu svojho budúceho zamestnávateľa a to, či vôbec existuje. Seriózna

nepozná ani cudzí jazyk a nie je schopná sama komunikovať.

Obetiam obchodovania s ľuďmi, ktoré boli zaradené do programu, sa podarilo oslobodiť zo situácie poväčšine útekem vlastnými silami alebo za pomoci tretej osoby, v niektorých prípadoch zásahom polície.

Obetiam obchodovania s ľuďmi je možné pomôcť prostredníctvom programu. Každý obeť obchodovania s ľuďmi je ponúknutý dobrovoľný vstup do programu, ktorý im zabezpečí bezpečné ubytovanie, psychologickú a psychosociálnu pomoc a poradenstvo, zdravotnú starostlivosť a iné služby, ktoré podľa stavu, v ktorom je, potrebuje. O obeť obchodovania s ľuďmi sa starajú organizácie, ktoré majú s poskytovaním týchto služieb skúsenosti

pracovná agentúra poskytne aj telefonický kontakt na zamestnávateľa,

- podpisujte len pracovnú zmluvu v jazyku, ktorému dobre rozumiete a v ktorej je uvedené meno a adresa zamestnávateľa, adresa budúceho pracoviska, náplň práce, výška odmeny, ubytovacie podmienky a trvanie pracovného pomeru,
- neprijímajte nelegálnu prácu. Vycestujte, až keď podpíšete pracovnú zmluvu, získate pracovné povolenie alebo víza,
- o svojom odchode informujte svojich blízkych alebo dobrých známych. Doma nechajte presnú adresu a telefónne číslo plánovaného pobytu a čo najviac informácií o svojom budúcom zamestnávateľovi, fotokópiu pasu a najnovšiu fotografiu,

- dohodnite sa, ako často a kedy sa budete ozývať rodine alebo dobrým známym,
- na cestu si vezmite nevyhnutnú finančnú rezervu na prípadný návrat domov, cestovné poistenie a predplatenú telefónnu kartu,
- zoberte si so sebou kontakty na pomáhajúce organizácie, kontakt na

ambasádu, linky pomoci, ktoré sú v krajine, kam cestujete. Informácie o slovenskom zastupiteľstve v príslušnej krajine, v ktorej sa práve nachádzate, vám po prekročení hraníc do krajín Európskej únie prídu automaticky na mobilný telefón vo forme SMS.

Odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR odporúča pri ceste do zahraničia mať na pamäti nasledovné:

- aj keď pracujete nelegálne, keď sa ocitnete v núdzi, obráťte sa na políciu. nikomu za žiadnych okolností nedávajte svoj pas alebo občiansky preukaz, samozrejme okrem polície.
- ak vám niekto odoberie doklady alebo ich stratíte, okamžite to nahláste polícii a kontaktujte slovenské zastupiteľstvo v danej krajine,
- ak sú pracovné podmienky iné, ako je uvedené v zmluve, obráťte sa na agentúru alebo osobu, ktorá vám prácu sprostredkovala a informujte o tom vašich blízkych a známych,
- ozývajte sa rodičom alebo známym tak, ako ste sa pred odchodom dohodli. Označte im podľa možnosti každú zmenu pobytu.
- o svojom pohybe a stretnutiach vždy informujte rodičov alebo inú dospelú osobu,
- pri návšteve internetových stránok zameraných na komunikáciu dávajte pozor a v žiadnom prípade na seba

neposkytujte kontakt alebo svoje fotografie,

- neumiestňujte na web fotografie s obnaženými časťami tela, mohol by ich niekto zneužiť,
- na podozrivé návrhy nereagujte a o podozrivej komunikácii ihneď informujte dospelú osobu (rodiča, príbuzného),
- vyhýbajte sa opusteným miestam a staveniskám,
- neposkytujte žiadne informácie o sebe a svojej rodine (okrem rodičov a učiteľov),
- pri cestovaní na dovolenku vlakom, autobusom alebo lietadlom buďte stále v zornom poli rodiča alebo dospelého osoby, aby si sa nestratil,
- v prípade akýchkoľvek problémov sa nebojte osloviť okoloidúcich, požiadajte o pomoc v najbližšom obchode, nemocnici alebo dopravnom prostriedku,
- v prípade, že vám hrozí nebezpečenstvo, volajte políciu (158,112) alebo kričte o pomoc.

121 800 800 818
NÁRODNÁ LINKA POMOCI OBEŤAM

Viac informácií a aktuálnosti k problematike obchodovania s ľuďmi získate na adrese www.minv.sk v časti „Obchodovanie s ľuďmi“ alebo kontaktujte priamo **Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra SR** na adrese: icosl@minv.sk.

